

**Görevden
Uzaklaştırma
İşlemi ve 4483
Sayılı Kanun
Kapsamında Ön
İnceleme ile
Görevlendirilen-
lerin Görevden
Uzaklaştırma
Yetkisi**

Recep KONOKMAN
Vergi Denetmen Yardımcısı

I- GENEL AÇIKLAMA

Görevden uzaklaştırma; kamu görevine yönelik hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından görevi başında kalması sakıncalı olan memur ve ifa ettikleri görevin niteliği bakımından memur sayılan kişiler hakkında uygulanan geçici bir tedbirdir.

Görevden uzaklaştırma tedbiri, hem hakkında ceza kovuşturması hem de disiplin soruşturması açılan memur ve diğer kamu görevlilerine uygulanır. Soruşturma ve kovuşturmanın selametle yürütülmesi ve kamu yararı açısından kamu görevinin gerektirdiği hizmetlerin aksamadan yürütülmesi amacıyla soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bu tedbir uygulanabilir.

Görevden uzaklaştırma memurun geçici bir süre görevden uzaklaştırılmasını ifade eder. Bunun amacı yapılan soruşturmanın sanık memur aleyhine sonuçlanması halinde memura sebepsiz olarak aylık ödenmesini önleme, suç işleyen memurların kötü örnek olmalarına meydan vermeme ve Devlete olan güveni korumaktır. Görevden uzaklaştırma, memuriyetten çıkarma anlamına gelmez ve dolayısıyla memurun görevi sona ermez.

Görevden uzaklaştırma kararı di-

siplin kovuşturması nedeniyle verilmişse süresi en çok üç ay devam edebilir. Ceza kovuşturması nedeniyle görevden uzaklaştırma işlemi tesis edilmişse bu işlemi tesis eden merci ilgilinin durumunu her iki ayda bir inceleyerek görevine dönüp dönmemesi hakkında bir karar verir ve ilgiliye de yazı ile bildirilir.

Görevden uzaklaştırılan memura görevinden uzak kaldığı süre içerisinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan da yararlanmaya devam ederler.

Soruşturma ve yargılamanın sonunda, memurlukla ilişkisi kesilmesi dışında haklarında başka bir disiplin cezası verilen, yargılama sonunda beraat eden, haklarında hüküm verilmeden evvel haklarındaki kovuşturma genel af ile kaldırılan, kurumda çalışmasına engel olmayan bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenen memurlar, haklarındaki kararın kesinleşmesi üzerine görevlerine tekrar başlatılmak zorundadır.

II. DİĞER KANUNLARDA GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA KONUSUNDA YAPILMIŞ DÜZENLEMELER

A. ANAYASAYA GÖRE GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA İŞLEMİ

1982 Anayasasının 127. Maddesinin 4. fıkrasında "Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir." denilmiştir.

Buna göre mahalli idareler organları ve bunların üyelerini geçici olarak görevden alma yetkisi İçişleri Bakanına verilmiştir.

B. 5442 SAYILI İL İDARESİ KANUNUNA GÖRE GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA İŞLEMİ

İl idaresi kanununun 16. maddesine göre Valilere yaptıkları denetlemeler sırasında işbaşında kalmalarında sakınca gördükleri bütün memur ve hizmetlileri, sorumlulukları altında görevden uzaklaştırma yetkisi tanınmıştır. Kanunun aynı maddesine göre Valiler görevden uzaklaştırma yetkilerini kullandıkları zaman işin aksamaması için gerekli tedbirleri alır ve görevden uzaklaştırılan memurun bağlı olduğu bakanlığa da durumu bildirirler.

Kaymakamlar da aynı kanunun 31. maddesine göre yaptıkları denetlemeler sırasında işbaşında kalmalarında sakınca gördükleri ilçe idare şube başkanlarını Vali izniyle, diğer memur ve hizmetlileri re'sen ve sorumlulukları altında görevden uzaklaştırabilirler.

C. DEVLET MEMURLARI KANUNUNA GÖRE GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA İŞLEMİ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 137 ve takip eden maddelerine göre kamu görev ve hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında bulunmasında sakınca görülen Devlet memurları, ihtiyati bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilirler.

Soruşturmanın herhangi bir aşamasında uygulanabilen görevden uzaklaştırma tedbirini kullanabilecek makamlar ise;

- Atamaya yetkili amirler,
- Bakanlık ve genel müdürlük müfettişleri,
- İllerde Valiler,
- İlçelerde Kaymakamlar

olarak sayılmıştır. Aynı kanunda görevden uzaklaştırılan memur hakkında bu işlemin tesis edildiği tarihi izleyen on gün içinde soruşturmaya başlanılmasının şart olduğu, aksi durumda amirin hukuki mali ve cezai sorumluluğu bulunduğu hüküm altına alınmıştır. (Md: 139)

D. 4483 SAYILI KANUNDAN ÖNCE YÜRÜRLÜKTE OLAN MEMURUN MUHAKEMATI HAKKINDA KANUNU MUVAKKATE GÖRE GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA İŞLEMİ

Mülga Memurun Muhakematı Hakkındaki Yasa'nın 12. maddesinin "Aleyhinde tahkikatı iptidaiye icrasına mübaşeret olunan memurlar lüzum görülürse memuriyetleri vekaletle idare ettirmek üzere işten el çektirilir ve lüzumu muhakemelerine karar verilen memurların devamı memuriyetlerinde mahzur görüldüğü takdirde işten el çektirileceği gibi azilleri cihetine dahi gidilebilir. Beraat veya mahkumiyet halinde haklarında ahkamı mevzuai kanuniye dairesinde muamele olunur." ifadesi ile haklarında soruşturmaya başlanılan memurların gerekli görülen hallerde memuriyetleri vekaleten idare ettirmek üzere görevden uzaklaştırılacakları hüküm altına alınmıştır.

Memurun Muhakematı Hakkında Kanun genel olarak TCK.'nun 279. maddesindeki memur tanımlamasına giren kimselerin, görevleri sebebiyle işledikleri suçlarla görev sırasında işledikleri diğer suçlar hakkında uygulanmıştır. Aynı kanunun mezkur maddesi hükümlerine göre Devlet memurlarının görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçların herhangi bir nedenle öğrenilmesi halinde haklarında yapılacak ceza kovuşturmasının herhangi bir aşamasında, soruşturmanın selameti yönünden görevlerinden uzaklaştırılabilecekleri öngörülmüştür.

Mülga kanun uygulamasında yapılan soruşturma sırasında gerçekleştirilen görevden uzaklaştırma işlemi tesisi 657 Sayılı Yasanın 138. maddesi hükümleri çerçevesinde yapılmıştır. 657 sayılı DMK.'nun 138. maddesinde sayılan kişilerin re'sen görevden uzaklaştırma yetkileri vardır.

Soruşturmanın 657 sayılı yasanın 138. maddesinde sayılmayan kişilerin muhakkik olarak görevlendirilmesi suretiyle yaptırılması halinde ise söz konusu kişilerin re'sen görevden uzaklaştırma yetkileri olmadığından böyle bir işlemi re'sen tesis etmemekteydiler. Muhakkikler soruşturmanın herhangi bir safhasında böyle bir işlem tesisi gerektiği sonucuna vardığında durumu yazı ile kendisini görevlendiren atamaya yetkili amire müracaat ederek ilgili memurun görevden uzaklaştırılmasını istemekteydi.

III.4483 SAYILI MEMURLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI HAKKINDA KANUNA GÖRE GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA İŞLEMİ

4483 sayılı kanunun 6. maddesinde ön inceleme ile görevlendirilenlerin bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda CMUK'na göre işlem yapabilecekleri, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlilerinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunacakları hüküm altına alınmıştır.

Buna göre kanunun 6. maddesinde ön inceleme ile görevlendirilenler şu yetkilerle donatılmışlardır :

- Kendilerini ön inceleme ile görevlendiren soruşturma izni vermeye yetkili merciin bütün yetkileri,

- Bakanlık ve müfettişlerinin bütün yetkileri,
- CMUK'na göre Cumhuriyet Savcılarının hazırlık soruşturmasında kullandıkları yetkiler,
- Hakkında inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlisinin ifadesini alma yetkisi,
- Yetkileri dahilinde gerekli bilgi ve belgeleri toplama yetkisi,
- Kendi görüşlerini içeren bir rapor tanzim etme yetkisi.

Ön inceleme ile görevlendirilen kişinin görev ve yetkileri sadece ön incelemeyi yürütmekten ibaret yetkililerdir. Ön inceleme ile görevlendirilenlerin soruşturma izni verilmesi ve soruşturmanın açılması hususunda herhangi bir yetkileri yoktur. Konumuzla ilgili ilk iki yetkinin kapsamı ise aşağıda açıkladığımız şekildedir.

A. ÖN İNCELEME İLE GÖREVLENDİREN VE SORUŞTURMA İZNI VERMEYE YETKİLİ MERCİN YETKİLERİ

4483 sayılı Kanunun 3. maddesine göre izin vermeye yetkili merciler, merkezde atamaya yetkili amirler, Başbakanlık ve Bakanlıkların merkez ve bağlı kuruluşlarında kuruluşun en üst amiri, illerde Valiler ve ilçelerde Kaymakamlardır. Bunların memur ve kamu görevlisi hakkında sicil doldurma, yer değiştirme ve görevden uzaklaştırma gibi yetkileri vardır.

B. BAKANLIK MÜFETTİŞLERİNİN YETKİLERİ

Kanunun 6. maddesinde ön inceleme ile görevlendirilenlerin Bakanlık Müfettişlerinin tüm yetkilerini haiz oldukları belirtilmiştir.

657 sayılı kanunun 138/b. maddesinde görevden uzaklaştırmaya yetkililer arasında bakanlık müfettişlerinden sonra genel müdürlük müfettişleri de sayılmıştır. Ancak 4483 sayılı Yasanın 6. maddesinde sadece "Bakanlık müfettişleri" ibaresi kullanılmış ve ön inceleme ile görevlendirilenlerin bunların tüm yetkilerini haiz olduğu hüküm altına alınmıştır. Bakanlık müfettişlerinin yetkileri her bakanlığın kendi teşkilat ve görevlerine dair kuruluş yasalarında veya teftiş kurullarının çalışma esaslarını düzenleyen tüzük ve yönetmeliklerinde belirlenmiş olup;

- Bakanlık merkez birimleri, bağıli kuruluşları ve ilgili kuruluşlarının çalışmalarını, işlemlerini ve hesaplarını teftiş etmek ve denetlemek,

- Bu birim ve kuruluşların suç işledikleri anlaşılan veya ihbar ve şikayet olunan memurları ve diğer kamu görevlileri hakkında inceleme, araştırma ve soruşturma yapmak,

- Teftişini yaptığı daire ve kuruluştaki mevzuatın uygulanması, memur ve halkla ilişkiler konusunda inceleme ve araştırma yapmak, bu konuda tavsiyeler içeren genel durum raporu hazırlamak,

gibi çeşitli görevlerdir.

Müfettişler teftiş, inceleme ve soruşturmanın her evresinde; teftiş, inceleme ve soruşturmayı engelleyen, güçleştiren veya yanlış yönlere sürükleyen, 1609 sayılı Kanun kapsamına giren eylem ve işlem yapmış bulunan, evrakta sahtecilik ve kayıtlarda tahrifler yapan ve görevle ilgili ceza ve disiplin kovuşturmasını gerektiren yolsuz davranışlarda bulunan kamu görevlilerini kamu hizmeti yönünden görevde kalmasının sakıncalı olduğunu açıkça ortaya koyarak geçici bir önlem olmak üzere görevden uzaklaştırabilirler. Kamu hizmeti gerekleri yönünden görev başında kalmalarını sakıncalı buldukları personel hakkında görevden uzaklaştırma işlemi yaptıkları takdirde, bu işlemi gerekçesiyle birlikte derhal görevden uzaklaştırılan memura, amirine, Kaymakama, Valiye ve Bakanlığa bildirirler.¹ Ayrıca memurun maaşını aldığı saymanlıkta bu hususta bir yazı ile bilgilendirilir.

C. ÖN İNCELEME İLE GÖREVLENDİRİLENLERİN DTK.'NUN 138. MADDESİNDE SAYILANLARIN DIŞINDA KİMSELERDEN OLMASI HALİNDE GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA YETKİSİ

4483 Sayılı Kanunun genel gerekçesinde; Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanunun eksikliklerine de değinilerek :

"Adı geçen kanun, getirdiği sistemdeki soruşturma aşamalarının çokluğu ve bu aşamalarda görev alanların yetersizliği sebebiyle soruşturmaların uzamasına ve sürüncemede kalmasına neden olmakta, bazen de bu süreçte zaman aşımının dolması nedeniyle suçun cezasız kalmasına yol açmaktadır" denilmiş ve 4483 sayılı kanunun ihdas amacı "Kamu yönetimini zaafa uğratmadan memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri

iddia olunan suçlarda yargılama aşamasına geçilmeden yapılacak soruşturmanın basit, etkili ve süratli biçimde işlemlerini sağlamak ve suçların cezasız kalmasını engellemek amacıyla bu tasarı hazırlanmıştır" şeklinde ifade edilmiştir.

Daha önce de ifade edildiği gibi 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde görevden uzaklaştırma kararını verecek merciler tek tek sayılmıştır. 4483 sayılı kanuna göre ön incelemeyle görevlendirilen kişilerin 657 sayılı kanunun 138. maddesinde sayılan kişiler dışındakilerden olması halinde de bu kişilerce görevden uzaklaştırma işlemi yapılabilecektir.

Çünkü 4483 Sayılı Kanunun genel gerekçesinde bu kanunun ihdas amacının "...soruşturmanın basit, etkili ve süratli biçimde işletilmesini sağlamak..." olduğu ve mülga kanunun uygulamasında görev alan personelin yetersiz olmasının soruşturmaların zamanında sonuçlandırılmamasına sebep olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca doktrinde devletin egemenlik tasarrufları olan kanunların tatbikinde bir takım genel geçer kaideler belirlenmiştir. Kanunların uygulamasında bazen aynı konuda şeklen yürürlükte bulunan birden fazla ayrı kanunla karşılaşılabilir. Karşılaşılan olaya bunlardan hangisinin uygulanacağını tayin edilmesinde temel alınan bu prensipleri şöyle sıralayabiliriz:

- İki kanunun ikisi de genel kanun veya ikisi de özel kanun ise sonradan çıkan genel kanun önceki genel kanunu; sonradan çıkan özel kanun önceki özel kanunu yürürlükten kaldırır. Genel kanun; hükümlerinin genişliği dolayısıyla herkese veya her hadiseye uygulanması mümkün olan kanundur. Özel kanun ise, belirli olaylara uygulanması gereken kanundur.

- Önceki kanun genel, sonraki kanun özel ise sonradan yürürlüğe giren özel kanun önceki genel kanunu kendi çerçevesi içinde yürürlükten kaldırır.

- Önceki kanun özel, sonraki kanun genel ise, sonraki genel kanun önceki özel kanunu ilga edemez.

Anayasa'nın 129. maddesinin son fıkrasının "Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunda belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari mercinin iznine bağlıdır." şeklindeki ifadesiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri için özel bir yargılama usulünün uygulanmasına izin vermiştir.

Aynı konuda 657 sayılı DMK'nun 24. maddesinde de "Devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dava açılması özel hükümlere tabidir" hükmü yer almaktadır.

Düzenledikleri konular itibarıyla hem 657 sayılı DMK hem de 4483 Sayılı Kanun genel nitelikteki kanunlardır.

4483 sayılı kanun 657 sayılı DMK'nun 138. maddesi hükümlerini sadece ön inceleme kapsamındaki görevden uzaklaştırma yetkisinin soruşturma kapsamında kullanımı açısından genişletmiştir. 138. maddenin b bendinde bakanlık müfettişleri ibaresinden sonra genel müdürlük müfettişleri ibaresi yer alırken 4483 Sayılı Kanunun 6. maddesinde ön inceleme ile görevlendirilenlerin bakanlık müfettişlerinin ve kendilerini görevlendiren merciin tüm yetkilerini haiz oldukları hüküm altına alınmıştır. Soruşturmacı soruşturma kapsamında bulunan her yetkiye haizdir. Bu nedenle soruşturmanın yürütülmesi ile ilgili olmayan ve atamaya yetkili amir, Kaymakam ve Valiler tarafından kullanılan atama, yer değiştirme ve sicil doldurma gibi yetkileri ön inceleme ile görevlendirilenler kullanamazlar. Ön inceleme ile görevlendirilenler sadece soruşturmanın yürütülmesine yönelik olarak görevden uzaklaştırma yetkisini kullanabilirler.

Buna göre 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde sayılanlar dışındaki örneğin kontrolör, denetmen, denetçi, belediye müfettişi gibi ön inceleme ile görevlendirilen kişiler ön incelemeyi yürütürlerken soruşturmanın icrası sırasında ceza ve disiplin kovuşturmasını gerektirir bir durum tespiti yaptıklarında görevden uzaklaştırma işlemini tesis edebileceklerdir. Yani 4483 Sayılı Yasadaki düzenlemeye göre, başlayan hazırlık soruşturmasında ön inceleme yapanların yetkileri görevlendiren merciin ve bakanlık müfettişlerinin yetkileri gibidir.²

4483 sayılı kanunun 6. maddesinin TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesi sırasında Adalet Bakanı maddede geçen "bütün yetkileri" ibaresine ilişkin te reddütlerin giderilmesine yönelik olarak sorulan bir soruyu cevaplandırırken; ön inceleme yapılması konusunda yetkili merciin görevlendirme yaptığını, bu görevlendirmenin nedeninin, hakkında suç isnadı bulunan bir memur veya kamu görevlisinin, söz konusu suçu işleyip işlemediğinin araştırılması ve in-

celenmesinin olduğunu, örneğin 657 sayılı DMK'nun 137. ve takip eden maddelerine göre memur veya kamu görevlisini görevinden uzaklaştırabileceklerini, kanun maddesinde geçen yukarıdaki ibareden kastedilenin bu olduğunu, ön inceleme yapmakla görevlendirilecek kişilerin bu çerçevede yetkili oldukları söylemiştir.

Yine bu konuda 4483 sayılı Kanunun uygulanması ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığınca yürütülecek işlemlere ilişkin yönergenin 16. maddesinde "Ön inceleme ile Görevlendirilenlerin Yetkileri" başlığı altında "Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, 4483 sayılı Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre işlem yapabilirler." şeklinde ifade edilmiştir.

Buraya kadar yapmış olduğumuz açıklamalardan da anlaşılmaktadır ki kanunun 6. maddesinde kastedilen yetkiler, ön inceleme kapsamında soruşturmanın yürütülmesine ilişkin olarak başta görevden uzaklaştırma işlemi olmak üzere CMUK hükümlerine göre tanınan yetkiler ve diğer yetkililerdir.

Ön inceleme ve ön soruşturmanın yürütülmesi ile ilgisi olmayan örneğin atama, yer değiştirme ve sicil doldurma yetkilerinin devri söz konusu değildir.

1. Ön İnceleme ile Görevlendirilenlerin 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde Sayılanlardan Olmaması Halinde Görevden Uzaklaştırma İşlemi Tesis Edemeyecekleri Hakkında Görüşler

Başbakanlığın 11.2.2000 tarihli ve Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 802 sayılı yazısına ekli Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 7.2.2000 tarih ve 013065 sayılı yazısıyla 4483 sayılı Kanunun bazı maddelerinin uygulamasında düşünülen duraksamaların giderilmesi konusunda Danıştay 1. Dairesi'nden görüş istemiştir.

Danıştay 1. Dairesi de ilgili kuruluşların açıklamalarını dinleyerek verdiği 17.4.2000 tarih ve E. 2000/29 ve K. 2000/59 sayılı kararında adı geçen kanunun 6. maddesi kapsamında görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanmasına yönelik olarak şu şekilde görüş bildirmiştir.

"Görev başında kalmasında sakınca görülen memurlar hakkında uygulanacak olan görevden uzaklaştırma tedbirine ilişkin hükümler, 657 sayılı

DMK'nun 137 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ve bu kararı almaya yetkili olanlar gösterilmiştir. Görevden uzaklaştırma kararı idari bir işlemdir. Ön inceleme ile görevli kişilerin 657 sayılı kanunun 138.inci maddede gösterilen kimselerden olması durumunda görevden uzaklaştırma kararını verebilmeleri doğaldır. Ancak ön inceleme ile görevli kişilerin 138 inci maddede gösterilen kimselerden olmamaları durumunda, bu kişilerin münhasıran 4483 sayılı Yasa kapsamında bir suçun açığa çıkarılmasına yönelik işleri yapmaya yetkili olmaları nedeniyle idari bir işlem olan görevden uzaklaştırma kararını vermeye yetkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır."

Görüldüğü üzere Danıştay 1. Dairesinin görüşü 4483 sayılı kanun uygulamasında görevden uzaklaştırma tedbirini 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde sayılanların dışındaki kimselerin tesis edemeyeceği yönündedir.

2. 4483 sayılı Kanun Kapsamında Ön İnceleme ile Görevlendirilen ve 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde Sayılmayan Kişilerin Görevden Uzaklaştırma İşlemini Tesis Edebilecekleri Hakkında Görüş Bildirenler

Bir çok yazar 4483 sayılı Kanunun uygulama esaslarına yönelik olarak yazdıkları eserlerinde kanunun 6. maddesinde geçen "bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkileri" ifadesinin görevden uzaklaştırmayı da kapsadığını belirtmişlerdir. Bu görüşler aşağıdaki gibidir.

- Yargıtay Cumhuriyet Savcısı İsmail Malkoç "Açıklamalı - Gerekçeli Memur Yargılaması" adlı kitabında ön inceleme ile görevlendirilenlerin bakanlık müfettişlerinin yetkilerini haiz olduklarını ve burada amaçlanan müfettiş yetkilerinin soruşturma ve görevden alma ile ilgili olanlardır demek suretiyle 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde sayılmayanların da bu yetkiye haiz olduklarını belirtmiştir.

- Maliye Başmüfettişi Cemal Boyalı "4483 sayılı Kanuna Göre Soruşturma Usulleri - Maliye Okulu Ders Notları"nda kanunun, ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişilerin bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini kullanabileceklerini söylemekle birlikte bu yetkilerin kullanımının sınırsız olmadığını ancak inceleme emrinde belirtilen konu ve şahıslarla ilgili olarak söz konusu yetkileri kullanabileceklerini ve bu kapsamda görevden uzaklaştırma tedbirini de uygulayabileceklerini ifade etmektedir.

- Gelirler Başkontrolörü M. Nadir Arıca "Memur Suçları ve Soruşturma" adlı kitabında ön inceleme yetkisi ile, hakkında suç isnadında bulunan memur veya diğer kamu görevlisinin o suçu işleyip işlemediğinin araştırılması ve incelenmesinin esas olduğu ve görevlendirilen kişinin kendisini görevlendiren merci ile bakanlık müfettişlerinin bütün yetkilerini haiz olacağını, dolayısıyla bur çerçevede görevden uzaklaştırma yetkisini de kullanabileceğini ancak bu yetkinin karar merciinin bilgilendirilmesi suretiyle kullanılmasının yerinde olacağını ifade etmiştir.³

- Sayıştay Uzman Denetçisi ve Personel Hukukçusu İbrahim Pınar "Açıklamalı 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" adlı kitabında, ön inceleme ile görevlendirilen kişilerin bakanlık müfettişlerinin bütün yetkilerini haiz olduklarından hareketle bu kişilerin 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde sayılmayanlardan olması halinde bile görevden uzaklaştırma yetkilerinin olduğunu belirtmektedir.

- Yargıtay 4. Ceza Dairesi üyesi Erol Çetin "Açıklamalı İçtihatlı Ceza Hukukunda ve Özel Yasalarda Memur Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulü ve Memur Suçları" adlı eserinde 4483 sayılı Yasanın 6. maddesinin 1. Fıkrasının "Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin tüm yetkilerinin haiz olup, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na göre işlem yapabilirler." hükmüyle hakkında soruşturma bulunan memur ve kamu görevlilerinin görevden uzaklaştırma yetkisinin ön inceleme ile görevlendirilen kişi ya da kişilere tanındığını, dolayısıyla 657 sayılı Kanununun 138. maddesinde sayılmayanlardan olması halinde bile bunların görevden uzaklaştırma yetkilerinin olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kitabında Kanunun 6. maddesinin TBMM genel kurulunda görüşülmesi sırasında Adalet Bakanının ön inceleme ile görevlendirilen kişi yada kişilerin 657 sayılı Yasanın 137 ve takip eden maddelerindeki yetkileri kullanabileceğini ifade ettiğini de belirtmektedir.

- Yine bu konuda kendisinden görüş aldığımız Yargıtay 4. Ceza Dairesi Üyesi Osman Yaşar, ön inceleme ile görevlendirilen kişilerin 657 sayılı DMK'nun 138. maddesinde sayılanlardan olmasa da görevden uzaklaştırma yetkisini haiz olduklarını bu konuda Kanunun 6. maddesinin açık bir hüküm

ifade ettiğini belirterek, görevden uzaklaştırmanın idari bir işlem olduğundan hareketle müfettiş olmayan ön inceleme elemanının bu yetkiye haiz olmayacağını söyleyemeyeceğini belirterek görevden uzaklaştırmanın soruşturmanın yürütülmesi esnasında gerçekleştirilebilen ve soruşturmanın selameti açısından tesis edilen bir işlem olduğunu Kanunun 6. maddesinin ön inceleme elemanına soruşturma ile ilgili olarak bu yetkiyi verdiğini ifade etmiştir.

V. SONUÇ

4483 sayılı Kanun, Genel gerekçesinde de ifade edildiği gibi MMHK'nun soruşturma aşamalarının çokluğu nedeni ile soruşturmanın uzun zaman alması ve bu soruşturmalarda görev alanların yetersizliği nedeniyle soruşturmaların zamanında yapılamayıp zaman aşımına uğraması ve suçların cezasız kalması gibi eksikliklerini gidermek amacıyla hazırlanmıştır.

Görevden uzaklaştırma tedbiri 1965 tarihli 657 sayılı DMK'nun 137 ve takip eden maddelerinde düzenlenmekle birlikte 4.12.1999 tarihli 4483 sayılı Yasanın 6. maddesi hükmü 657 sayılı Yasanın 138. maddesinde sayılmayan ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişilere de görevden uzaklaştırma yetkisini vermiştir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi 1965 tarihli DMK'da, 4483 sayılı Yasa da düzenledikleri konular itibarıyla genel nitelikteki kanunlardır. 4483 sayılı Yasanın 6. maddesi özel bir düzenlemedir. 4483 sayılı Kanun 657 sayılı DMK'nundan sonra yürürlüğe giren bir kanun olup ön inceleme ile görevlendirilen diğer kişilere de görevden uzaklaştırma yetkisi vermiştir.

Kanunun uygulaması ile ilgili eser kaleme alan yazarların görüşleri de ön inceleme ile görevlendirilenlerin soruşturmanın icrası sırasında ceza ve disiplin kovuşturmasını gerektiren durum tespit ettiklerinde görevden uzaklaştırma işlemi tesis edebilecekleri yönündedir.

Kanunun genel gerekçesinden de anlaşılacağı üzere 6. madde de geçen ibare ön inceleme ile ilgili olarak yetkili amirin sahip olduğu yetkilerin bakanlık müfettişleri dışında görevlendirilen, kontrolör, denetmen ve diğer müfettişler tarafından kullanılması amacıyla getirilmiştir. Zaten bakanlık müfettişleri yukarıda da değindiğimiz gibi bağlı oldukları en üst merci olan Bakan adına her

türlü yetkiyi haizdirler. Bizim görüşümüz ön inceleme müfettiş dışındaki diğer kimseler tarafından yapıldığı takdirde, bu kimselerin bakanlık müfettişlerinin görevden uzaklaştırma ile ilgili yetkilerini kullanabilecekleri yönündedir. Bu çalışmamızda halen tartışılan bu konuya bir açıklık getirmeye çalıştık. Kanımızca konunun kesin açıklığa kavuşturularak bu tartışmalara son verilmesi Yüksek yargı organlarının bu konudaki nihai kararları ya da Kanun koyucusunun yasanın ilgili maddesini yeniden düzenlemesi ile olacaktır.

KAYNAKÇA

1. ARICA M. Nadir : Memur Suçları ve Soruşturma. Ankara 2000, s. 345-347.
2. CAN İsmail : Memur Soruşturması Memurlarla İlgili Suçlar ve Soruşturma Mevzuatı. Ankara 1987 s. 94-98.
3. BOYALI Cemal : 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununa Göre Soruşturma - Maliye Kursu Ders Notları.
4. ÇETİN Erol : Açıklamalı İçtihatlı Ceza Hukukunda Memur ve Memur Suçları Ankara 2000, s. 460-461.
5. GÜNDAY Metin : İdare Hukuku, Ankara 1996, s. 408-409.
6. KARADUMAN Mehmet : Memur Muhakemesi Hukuku ve Memur Suçları. Ankara 1980 s. 81-85.
7. KARAKOÇ Ahmet : Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi. Ekim 2001, s. 30-33.
8. MALKOÇ İsmail : Açıklamalı Gerekçeli Memur Yargılaması. Ankara 2000, s. 84.
9. PINAR İbrahim : Açıklamalı İçtihatlı Memur Suçlarında İdari Soruşturma Mevzuatı, Ankara 1987, s. 433-452.
10. PINAR İbrahim : Açıklamalı 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, Ankara 2000, s. 30.

NOTLAR

1. İşçileri Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü Md: 21.
2. Malkoç İsmail a.g.e. s. 87.
3. Bkz. ARICA M. Nadir s. 413.